

	Iktatószám	<h1>Budapestre vonatkozó újságcikkek</h1>		Osztályozás	
				Tárgy	614.76
	Szerző Lónay M.			Hely	
	Cím Köztisztaság.			Idő	1912.
	Forrás: Pesti Hírlap.			Személy	
	(Hely)	1922.	(Idő)	(Köt. v. füz.)	

Köztisztaság.

Gyönyörű tavaszi délutánon a Váci-utcában kóborlok. Helyes kifejezés a kóborlás, mert kimondott céloom nincs, legfőleg tennivalóm akadhat, ha „kedvemre való portékát találok“ . . . Nincs korzó-idő, tehát a keskeny utcán aránylag kevés ember rohan. (A budapesti ember sétál a is szalad, mintha mindig attól félne, hogy elkésik valahonnan). A nap ragyogóan süt és szinte szembántóan világítja meg a kirakatok csillogó drágaságait, a pompás ezüst kincseket és nagyhercegnői nyakra és fejre illő briliáns colliereket és diadémokat . . . Meg a fehérnemű- és selyem-esodákat, amelyek előtt vágyra gyult szemmel, akár órákig is elcsorog a ruházkodásba szerelmes — asszonynépség. Már megszűnt a nagy építkezés, hát az utca, a fény ez utcája, kezd régi formájába visszasiimulni: megint a szépség, az elegancia, tisztaság utcája lesz. Legalább szeretjük hinni, hogy az lesz. Különösen a tisztaságé, mert a királyoknak is ez a legnagyobb fényezésük. És hiába bámulom Versailles ragyogó pompáját, a Louvre esodakincseit, ha eszembe jut, hogy XIV. és XV. Lajos egész hosszú életükben alig fürdöttek meg egyszer is becsületesen . . . De a tisztaságról jut eszembe . . . Az egyik váci-utcai kirakatban furcsa térképet látok. Budapest város térrajza és a kerületek színes vonalai sűrűn megtűzdelve fekete és fehérfejű gombostűkkel. Közelebb lépek, hogy megtekintsem e furcsa erdejét a gombostűknek, de mindjárt megbánom, mint olyan gyakran bánjuk meg, ha derült, nyugodt kedvünket oktalan kíváncsisággal zavarjuk. Mert e fekete és fehér gombostűk tövi-

sek szépséges fővárosunk testén és kinos, gyötrelmes látványul hatnak a szemre-szivre egyaránt és a szájalom mellett megtölti szívünket a félelem, rettegés, az önmagunk féltése nehéz, kinos gyötrelmével is. Mert e fekete és fehér tuskók azt jelentik, hogy e roppant város csaknem milliós lakosságának három—négy, vagy még több százaléka szenved, gyötrődik a legirtózatosabb, legfertőzőbb betegségben: a tüdővészben . . . Hogy féltő gonddal tisztogatott, gondozott lakásunk tőszomszédságában lakik az irtóztató ragály és elég talán egy nyitva maradt ablak eselédjeink közös érintkezése, hogy hozzám is utat találjon a rémek legirtózatosabbja: a gyógyíthatatlan betegség . . . És ahogy vet jelentenek, több áldozatot követelnek, mint a népek véres háboruja, nem is esodálkozom túlságosan. A betegség szereti a hozzá méltó környezetet: a tisztátalanságot és a szennyet . . . Vigan tozódik, kéjesen nyujtözkodik abban a szemémelegúgyban, amelyet Budapest népei olyan készséges gyönyörrel vetnek számára . . .

Eppen ma reggel mondja a feleségem új eselédje:

— Talán vendéget tetszik várni, azért takarítottuk ki úgy a lakást?!

— Nem, lelkem, nem várunk vendéget, hanem azért mindennap kitakarítjuk így a lakást.

A leányzó arca hosszúra nyúlt és bizonyos vagyok benne, hogy ha leküldik a sarki fűszereshez, időt vesz magának hogy elrohanjon a „szerzőhöz“, új helyet kérelmezni, mert: „ez a nagysága nagyon „pedánes“ a rendre. És azt nem kedveli a mai budapesti eseléd, — pardon: mindeneshölgy . . .

Ha a budapesti „partáj“ elég könnyelmű megkivánni az élet legnagyobb javát: a tisztaságot.

együttal eljegyzzi magát a sora logkegyetlenebb csapásával: az örök háborúsággal. Valóságos guerillaharcot kell végigküzdeni az égiek és földiekkel. A felső partájjal úgy, mint a vicénével. Aki következetesen olykép önti ki a folyosón a szemétládából a kosarába a hulladékot, hójat stb., hogy — ha magunk fel nem kotorjuk — másnap déli tizenegy óráig (akkor jön söpörni a vice), mindenki láthatja, hogy milyen gyümöles került este az asztalunkra. A fejünk felett pörölhetünk a láthatatlan démonokkal, akik a liehthofba fujják ki a szenes vasalót — örökös tűzvészveszedelem félelmével remegtetve bennünket — és szemétládának gondolva a liehthof üregét, amely a mi lakásunk szoros alkatrésze, minden elképzelhető, sőt el sem képzelhető szeméttel és hulladékkal árasztják el, fertőzik meg a „friss, üde“ levegőáramlat céljára hagyott részeket . . . Gondolom, hogy van köztisztasági hivatalunk, amely nyilvántartja a „liehthofnak“ nevezett szeméttárolókat is. Körülbelül hat-hét eszten-deje lakunk egy lakásban, de mindössze egyszer találkoztunk a futtában vizsgáló liehthof-zsandár alakjával. Pedig a nőm minden héten tisztára súrolt (a fejünk felett lakók szeméttől kitakarított) liehthoffal várja őket, akik — soha se jelennek meg. Kár, mert némely lakásban egészen esinos látványban lehetne részük. Ha volna idejük megvárni, amíg a nagysága hazajön a kávéházból és hosszú habozás után kinyitja előttük a rejtelmek titkos várát: a szeméttel dúsan rakott, tehát a lakást a legfertőzőtöbb levegővel megtöltő — liehthofot . . . Pedig sokkal könnyebb lenne a napköz-

ben felgyülemlett hulladékot a személtárába gyi-
teni, de „minek fizessek a vicénének egy koronát
havonta, sokkal egyszerűbb ledobálni a lichthofba,
a viciné vagy az alsó partáj majd eltakarítja. I-
akarja . . . Ha nem — ugy is jó. És mennyire jó.

Elszorult szívvel, irtózáttal olvasunk a rend-
őrség razziairól a tömeglakásokban, a husz-har-
mine lélek együtt, egy szobában való hálásáról, a
falakon nyüzsgő férgesről, a fertőzött levegőről, a
melyből fuldokolva menekül a vizsgálatot megejtő
vendőr is. És mindez itt van a szomszédságunkban,
átre gondozott tiszta lakásunk közvetlen közeli-
ben. Mert nem a legsötétebb külváros **szükségbar-**
kairól szól ez a szégyenletes jelentés, hanem a pol-
gári rend hajlékai, tehát a társadalom egyik legsu-
lyosabb rendjének szomszédságában ágyazta meg a
nyomor és a szenny legborzasztóbb fészket. Csak
három lépést kell haladni a pompás márványfalú,
szines ablaküveges, a bazilika ékességével tündöklő
bérpalotától, hogy belegázoljunk a piszok és szenny
fertőjébe . . . Egy példával szöszálók:

A mosóné lakásán jártam. Kedveltük ezt az
asszonyt, mert tisztának, rendesnek láttuk. Szerény
volt és hozzá szép mint valami napkeleti királyné.
Tót származású volt és a szláv nők majdnem mind
szépek. De ez különösen az volt. Magas, sugar ter-
metű, bájos arcvonásokkal és gyönyörű, aranyként
fénylő hajkoronával . . . Egy izben soronkívül volt
reá szüksége a feleségemnek, elmentem hozzá. Csak
három házzal odébb lakott tőlünk, de ahogy belép-
tem e szépséces asszony szobájába, azt hittem, va-
lami szörnyű varázslat évezredekkel vitt vissza a
multba, a primitív ember őskorába . . . Micsoda
szenny, micsoda pokla a tisztátalanságnak! Pedig
vasárnap volt. De a soha seprőt, suroló rongyot
nem látott szoba földje, fekete volt, mint
egy szénbánya talaja és „A délben is
vetetlen ágy mellett gyurta az ünnepi tésztát az én
menyeeském olyan deszkán, amely nem sokat enge-
dett a padló tisztátalanságának. Az egyik kisdö-
rott laska ki volt terítve a vetetlen ágyra, *kezdő*
vagy bármé óvó intézkedés nélkül és az asszony
nyilván tüdőbajos, fakó arcú, ura egykedvűen kö-
högött és szívta a pipáját a mocskos környezetben.
Sietve futottam el a pokol e tornácából és a szép
asszonyt, aki olyan tiszta és rendes tudott lenni
idegen helyen, amilyen tisztátalan volt otthon, a
világ minden kincséért be nem bocsátanám többé
a lakásomba. Volt alkalman azóta — tanulma-
nyozás céljából — sok munkás lakásban megfor-
dulni és mindenütt egyforma szennyét és szemetet
találtam. Az asszonyok, ha nincsenek valahol mun-
kában és igen gyakran nincsenek, egész délelőtt
összeállva fecsegnek az udvaron és még arra is
alig van idejük, hogy a munkából megtérő férjük
számára megfőzzék a silány ebédet. A lakásuk tiszt-

tán tartására gondolni sincs idejük. De miért
törné magát, hiszen ezekre a lakásokra bizonyosan
még kevésebb tisztasági felügyelő és ritkább látó-
gatás jut, mint a mi — lighthóffjainknak.

Pedig talán lehetne segíteni a lakások e baci-
lus-tenyésztő szemét-melegágyain. Az asszonyok
ambícióit, vetelkedési vágyát kellene felköltöni.
Mert igaz van Jókainak: Minden *elkövetett és el-*
mulasztott hőstett — asszony munkája. És e nagy
tisztátalansági nyomort — amelynek olyan nagy ré-
sze van a fekete és fehér gombostűk megsokasodá-
sában — csak asszonyi hősiességgel lehet korlá-
tozni. És mivel lehetne hatni e renyhe, szemét-
kedvelő asszonynépre? A becsüvésük felingerlésé-
vel. Tűzzön ki többszörös jutalmat a város a leg-
tisztább, legrendesebb lakások asszonyai számára,
amint jutalmat ad a virágos ablak tulajdonosainak.
(A belső tisztaság is ér annyit, mint a — külső vi-
rágzás.) És ami fő, ne sajnálja megerősíteni a
köztisztasági hivatalát, hogy legalább minden esz-
tendőben egyszer (nem is ábrándozva minden hó-
napról), vizsgálják meg a lakásokat (meg a lich-
thóffokat) és a rend arányában részesítsék jutalom-
ban a háziasszonyokat. A jutalom lehet akár egy
vég piros galand is. (Az inkák kincsét se sokkal
drágábban szerezték meg Pizzaró és társai.) Mert
nem az a fő, hogy *mit* kapok, de hogy *én* kapjam
és nem a *másik* asszony. Bizton hiszem, hogyha
rendre, tisztaságra szorítják, különösen a köznép
asszonyait, gyökerében orvosolják az óriási bajaink
egyik legfertőzőbb, legsúlyosabb betegségét.

Lónay Miklós.